

TRADYCJE OD POKOLEŃ. NIEMATERIALNE DZIEDZICTWO KULTUROWE W POLSCE – OTWARCIE WYSTAWY W OSTROŁĘCE

Posted on 21 września 2023

Kurpiowszczyzna to kolejny przystanek na ogólnopolskiej trasie prezentacji wystawy „Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce”. Otwarcie wystawy towarzyszyło konferencji na temat niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz prezentacji depozytariuszy z województwa mazowieckiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego.

Z okazji obchodów 20-lecia Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz 10-lecia Krajowej listy niematerialnego dziedzictwa kulturowego, Narodowy Instytut Dziedzictwa przygotował wystawę „Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce”, która prezentuje tradycje, zwyczaje, obrzędy i umiejętności przekazywane z pokolenia na pokolenie.

Od kwietnia tego roku wystawa podróżuje po Polsce towarzysząc konferencjom pokazującym bogactwo niematerialnego dziedzictwa w poszczególnych regionach naszego kraju.

21 września w Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce odbyła się konferencja poświęcona niematerialnemu dziedzictwu kulturowemu województw mazowieckiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego oraz prezentacje depozytariuszy z tych regionów, którym towarzyszyło uroczyste otwarcie wystawy.

Prof. Piotr Gliński, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego skierował list do uczestników uroczystości, który został odczytany przez Kacpra Sakowicza, dyrektora Gabinetu Politycznego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

„Nie można mówić o kulturze bez uwzględnienia jej niematerialnego i duchowego wymiaru, który obejmuje tradycje, obrzędy, pieśni, tańce oraz rzemiosło. Wartość tych zjawisk jest nie do przecenienia, ponieważ kształtują one nasze poczucie tożsamości i przynależności do wspólnoty, co w obecnych czasach ma szczególne znaczenie. Ponadto, dziedzictwo niematerialne jest kluczowym czynnikiem w utrwalaniu więzi społecznych i międzypokoleniowych, umożliwiając kontynuację i rozwijanie się lokalnych społeczności.

Tworzenie poczucia przynależności do naszej kultury opiera się na pozytywnym wizerunku dziedzictwa niematerialnego, które jest zarazem dumą i charakteryzuje społeczności z nim związane” – napisał w liście Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W wydarzeniu udział wzięła senator Maria Koc, przedstawiciele władz samorządowych, w tym Mariusz Popielarz, dyrektor Delegatury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Ostrołęce, Stanisław Kubła, Starosta Ostrołęcki oraz Anna Gocłowska,

Wiceprezydent Miasta Ostrołęki, zaproszeni goście i przede wszystkim przedstawiciele wybranych zjawisk wpisanych na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Organizatorów wydarzenia reprezentowała Maria Samsel, dyrektor Muzeum Kultury Kurpiowskiej w Ostrołęce oraz Elżbieta Ofat, zastępca dyrektora Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Mazowsze reprezentowali depozytariusze następujących elementów wpisanych na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego:

- Tradycyjne święcenie pokarmów w Dąbrowie Chotomowskiej,
- Bartnictwo (depozytariusze bartnictwa na Kurpiach),
- Wypiek bysków i nowych latek Kurpiów Puszczy Zielonej,
- Hafciarstwo z nadwiślańskiego Urzecza,
- Wycinankarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej,
- Bursztyniarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej,
- Hafciarstwo kurpiowskie z Puszczy Białej,
- Hafciarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej,
- Wielkanocne barabanienie w Iłży.

Warmię i Mazury reprezentowali depozytariusze wpisów:

- Gwara warmińska jako nośnik tradycji ustnych,
- Umiejętność wytwarzania czepców warmińskich.

Natomiast **Podlasie** reprezentowali depozytariusze kultury bartniczej.

Wystawę plenerową „**Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce**” będzie można oglądać do 25 października 2023 roku, na placu gen. Józefa Bema w Ostrołęce.

Od 2013 roku Narodowy Instytut Dziedzictwa, działając w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, prowadzi Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego Polski. To zestawienie różnorodnych wyrazów żywego dziedzictwa kulturowego z całego kraju. Obecnie na liście znajduje się 85 zjawisk, takich jak tworzenie koronek koniakowskich, skubanie pierza na Śląsku Opolskim, zabawkarstwo żywiecko-suskie, tradycyjne szkutnictwo Pucka czy muzyka carillonowa.

Opis wybranych przejawów niematerialnego dziedzictwa kulturowego, obecnych na wydarzeniu:

Wycinankarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej

Tradycyjna wycinanka kurpiowska z Puszczy Zielonej jest ozdobą wykonywaną z białego lub kolorowego papieru. Artyści tego rzemiosła nie tylko odtwarzali wzory tradycyjnych wycinanek, takich jak leluje, lasy, monstrancje czy gwiazdy, lecz także tworzyli swoje własne interpretacje, nadając im unikalny styl. Dzięki papierowi i precyzyjnym dłoniom, posługując się nożycami do strzyżenia owiec, byli w stanie formować dzieła, które łączyły delikatność faktury z wyrazistą formą. Ta papierowa sztuka zdobnicza pojawiła się na Kurpiach w połowie XIX wieku i praktykowana jest do dziś. W przeszłości wycinanki można było znaleźć na ścianach domów lub używane jako firanki w oknach. W dzisiejszych czasach częściej są one pięknie oprawiane i wystawiane jako ozdoby ścienne lub eksponowane na honorowych miejscach na kredensach w domach. Wycinankarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej w 2020 r. zostało wpisane na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Bursztyniarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej

Kurpie, podobnie jak Pomorze, mają długą historię związaną z bursztynem. Wydobycie tego cennego surowca przez wieki stał się integralną częścią życia w Puszczy Zielonej. Bursztyn był znaleziskiem zarówno na powierzchni ziemi, jak i w rzekach czy stawach. Kurpie rozwijali wiedzę na temat miejsc, gdzie mógł występować bursztyn, obserwując kolor wody i ziemi. Doświadczeni bursztyniarze potrafili również rozróżnić, czy znaleziona bryłka nadaje się do wyrobów czy do kadzideł.

Dziś jest niewielu bursztyniarzy na Kurpiach, ale starają się przekazać swoją wiedzę i tradycję zarówno w rodzinach, jak i poprzez organizację edukacyjnych wydarzeń w regionie, aby zachować tę cenną dziedzictwo. Bursztyniarstwo kurpiowskie z Puszczy Zielonej zostało wpisane na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego w 2022 roku.

<https://youtu.be/A-883A2NhtA>

Umiejętność wytwarzania czepców warmińskich

Najstarsze informacje o nakryciach głowy kobiet na Warmii i Mazurach pochodzą z XVII wieku. Czepiec warmiński, nazywany także twardą mycką lub galonkiem, to dawniej część tradycyjnego stroju zamężnych Warmianek. Składał się z denka, otoku i wstążek. Denko miało kształt podkowy i było usztywnione, stąd określenie „twarda micka”. Haft wykonywano z wykorzystaniem złotych lub srebrnych nici na materiałach takich jak jedwab, aksamit lub adamaszek. Motywy „drzewa życia,” granatu i kwiatów były często używane w dekoracji denka, a także dodawano cekiny i kolorowe blaszki, co sprawiało, że czepiec prezentował się bardzo efektownie. Umiejętność wytwarzania czepców warmińskich jest pielęgnowana poprzez liczne spotkania popularyzatorskie, warsztaty rękodzielnicze, a także poprzez używanie go jako wyrazu przynależności do regionu, np. podczas świąt. Umiejętność ta została wpisana na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego w 2021 roku.

Wystawa została objęta honorowym patronatem Polskiego Komitetu do spraw UNESCO.

Organizacja jubileuszu „10 lat Krajowej listy niematerialnego dziedzictwa kulturowego” jest finansowana ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Maria Koc, senator, Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce, fot. NID/J. Pawlak

Kacper Sakowicz, dyrektor Gabinetu Politycznego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
fot. NID/J. Pawlak

Maria Samsel, dyrektor Muzeum Kultury Kurpiowskiej, Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce, fot. NID/J. Pawlak

Anna Goćłowska, wiceprezydent Miasta Ostrołęki, Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce, fot. NID/J. Pawlak

Katarzyna Smyk, przewodnicząca Rady ds. niematerialnego dziedzictwa kulturowego, Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce, fot. NID/J. Pawlak

Anna Baran, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce, fot. NID/J. Pawlak

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Depozytariusze, Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce, fot. NID/J. Pawlak

Depozytariusze, Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce, fot. NID/J. Pawlak

Anna Borkowska-Kniołek, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce, fot. NID/P. Hołubiec

Katarzyna Sadowska-Mazur, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce, fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Byśki, Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce, fot. NID/J. Pawlak

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/J. Pawlak

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/J. Pawlak

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/J. Pawlak

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/J. Pawlak

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec

Tradycje od pokoleń. Niematerialne dziedzictwo kulturowe w Polsce – otwarcie wystawy w Ostrołęce,
fot. NID/P. Hołubiec